

Lausunto

21.06.2022

Asia: VN/1347/2021

Oikeudenkäyntikulutyöryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Viitekohdassa mainitun lausuntopyynnön johdosta esitän lausuntonani seuraavan.

Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 14 §

Mietintöön sisältyvässä lakiehdotuksessa esitetään, että oikeudenkäyntiasiamiehen tai -avustajan tulisi ennen riita-asian oikeudenkäyntiä antaa päämiehelleen kirjallinen arvio tämän oikeudenkäyntikulujen todennäköisestä määrästä kärjäoikeudessa, ja jos asiassa haetaan muutosta, vastaavasti muutoksenhakuasteessa. Ehdotus koskisi tilanteita, joissa päämies on yksityishenkilö, jolle ei ole myönnetty oikeusapua ilman omavastuusuutta.

Pidän ehdotettua sääntelyä kannatettavana. Se osaltaan turvaa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteiden toteutumista siitä näkökulmasta, että kulunsa itse maksavat pystyvät ennen oikeudenkäyntiä arvioimaan nykyistä kattavammin oikeusturvan hakemisen kustannuksia ja pohtimaan, olisiko asiassa kuitenkin mahdollista sopia asia tuomioistuimessa riitelyn sijasta. Kärjäoikeuksissa tiedustellaan usein jo tällä hetkellä riita-asian valmisteluistunnossa osapuolille asian hoitamisesta siihen mennessä syntyneitä kuluja ja pyritään kuluja ja riidan intressiä vertailemalla kannustamaan asianosaisia käymään sovintoneuvotteluita. Yksityishenkilöillä ei useinkaan ole realistista käsitystä oikeudenkäyntikulujen määrästä, vaikka avustajan tuntiveloitusperuste onkin tiedossa. Tämä johtuu siitä, että avustajan ajankäytön arviointi on maallikolle hyvin hankalaa. Mikäli avustajan tulisi esittää arvio oikeudenkäyntikuluista päämiehelle jo ennen oikeudenkäyntiä, päämiehellä olisi paremmat lähtökohdat arvioida kulujen ja riidan intressin suhdetta sekä vastapuolen oikeudenkäyntikuluja.

Karkean arvion esittäminen ei vaadi avustajalta merkittävää ajankäyttöä. Kokeneilla avustajilla on hyvät edellytykset arvioida asian ajamisen edellyttämää ajankäyttöä ja siten syntyvien kulujen määrää.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 b §

Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Mikko Sarja on jo 21.6.2021 antamassaan lausunnossa (EOAK/3296/2021) pitänyt oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 b §:n muuttamista tarpeellisena ja hyödyllisenä. Pykälän muuttaminen parantaisi yleisellä tasolla henkilöiden oikeusturvaa, kun tuomioistuin viran puolesta arvioisi sitä, onko tietyssä tapauksessa kohtuullista velvoittaa hävinnyt asianosainen korvaamaan voittaneen asianosaisen kulut. Tämän voidaan arvioida lisäävän oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin saatavuutta ja kannustavan ihmisiä hakemaan oikeussuojaa omassa asiassa, kun oikeudenkäyntikuluja tultaisiin arvioimaan tuomioistuimessa viran puolesta. Nykyinen lainsäädäntö voi estää henkilöitä viemästä asioita tuomioistuimeen huomattavien oikeudenkäyntikulujen maksuvelvollisuuden pelossa. Tältä osin viitataan myös EU:n oikeusalan tulostauluun, josta ilmenevästi suomalaisissa tuomioistuimissa käsitellään huomattavan vähän riitaisia siviiliasioita verrattuna muihin eurooppalaisiin valtioihin, kuten esimerkiksi Ruotsiin ja Tanskaan (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/eu_justice_scoreboard_2022.pdf, s. 10).

Tältä osin viitataan lisäksi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteisiin, erityisesti asianosaisen oikeuteen tulla kuulluksi. Pidän tärkeänä, että asianosaiset saavat lausua käsityksensä tämän pykälän soveltamisesta asiaansa, ennen kuin tuomioistuin ratkaisee oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden.

Harakka Katja

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen